TENDINȚE PRIVIND ACȚIUNILE SUBUNITĂȚILOR TACTICE ÎN RĂZBOIUL RUSO-UCRAINEAN [1]

TRENDS IN THE ACTIONS OF TACTICAL SUBUNITS IN THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Iurii CIUBARA, *doctor în științe militare, lector universitar*
Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”,
E-mail: ciubaraiurii@gmail.com
ORCID ID:0000-0002-9971-928X

CZU: 355.4(470:477): 327.5
https://doi.org/10.53783/snierm2025.10

Rezumat. *În acest articol sunt analizate unele puncte de vedere privind rolul subunităților tactice în cadrul evoluției acțiunilor militare în baza studiilor desfășurate în războiul ruso-ucrainean. Evaluarea concluziilor și lecțiilor învățate în domeniul militar, din perspectivă teoretică și aplicativă, evidențiază necesitatea pregătirii subunităților tactice. Autorul și-a concentrat atenția asupra examinării surselor, elucidării diverselor fenomene și momente semnificative privind arta militară, în corelație cu mutațiile câmpului de luptă. Rezultatele menționate au fost obținute în urma studierii materialului faptic și formularea unor idei din lecțiile învățate, care ulterior vor fi utile în cadrul artei militare naționale. Fizionomia acțiunilor militare determinând un caracter deosebit, dinamic și manevrier se integrează în conceptul planificării și desfășurării luptei armate moderne. Prin compararea doctrinelor și alegerea procedeelor de acțiune corectă va depinde și raportul de forțe și mijloace ale părților aflate în conflict, planurile de acțiune precum și de dezvoltarea tehnologiilor moderne. Studiul ne oferă și direcții aplicabile în contextul din Republica Moldova, orientate spre război asimetric și optimizarea resurselor limitate.*

Cuvinte-cheie: *fizionomie, fenomen, operații, forțe armate, procedeu, strategie, artă operativă, tactică.*

Abstract*. This article analyzes various perspectives regarding the role of tactical subunits in the evolution of military operations, based on studies conducted during the Russian-Ukrainian war. The assessment of conclusions and lessons learned in the military field, from both theoretical and practical standpoints, highlights the necessity of an enhanced preparedness of the tactical subunits. The author focused on examining sources and elucidating various phenomena and significant moments related to the military art, in correlation with changes on the battlefield. The presented results were obtained throughout the study of factual material and the formulation of ideas derived from the lessons learned, which will later be useful for the national military art. The physiognomy of military actions, determining a*

[1] Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 *Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice,* realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

distinctive, dynamic, and maneuverable character, is integrated into the concept of planning and conducting modern warfare. The comparison of doctrines and the selection of correct courses of action will also influence the balance of forces and means of the parties involved in the conflict, their action plans, as well as the development of modern technologies. The study also offers applicable directions in the context of the Republic of Moldova, oriented toward asymmetric warfare and the optimization of limited resources.

Keywords: *physiognomy, phenomenon, operations, Armed Forces, procedure, strategy, operational art, tactics.*

Introducere

Începutul secolului al XXI-lea aduce unele inovații în arta militară legate de revederea unor aspecte și concepții asupra utilizării forțelor armate și modului de ducere a acțiunilor militare. Totodată, arta militară s-a format în urma unui proces îndelungat concomitent cu lupta armată și este supusă unei evoluții permanente. Astfel, unele dintre prevederile și cerințele sale și-au pierdut semnificația, iar în locul lor au apărut altele noi în raport cu mutațiile câmpului de luptă. Totodată, evoluția artei militare a schimbat și utilizarea genurilor de arme care au fost determinate de factori de bază precum creșterea infrastructurii economice și a potențialului militar. În acest demers ne propunem în mod succint să abordăm un domeniu al artei militare și anume tactica subunităților de infanterie în acțiunile războiului Ruso-Ucrainean.

După cum se cunoaște, tactica reprezintă cea mai dinamică componentă a artei militare care studiază caracterul și fizionomia acțiunilor de luptă duse de către marile unități și unități din toate genurile de armă. Actualmente, eficiența acțiunilor tactice primește o amploare, realizând scopurile strategice și operative prin integrarea a mai multor acțiuni tactice. Prin urmare, experiența luptei armate de la începutul secolului al XXI-lea ne demonstrează tendința pronunțată de dispariție a hotarelor dintre conflictul armat intern, agresiunea din exterior și combaterea terorismului mondial. Caracterul și fizionomia ducerii acțiunilor militare ne demonstrează cu claritate că deja amenințările provin nu doar din sfera militară, ci și din sectoarele non-militare.

O atenție deosebită este acordată combinării acțiunilor clasice și asimetrice, problemelor dezvoltării sistemelor automatizate de conducere la eșaloanele tactice, reducerii ciclului de comandă și control.

Astfel, acțiunile militare din Ucraina denotă o confruntare dintre o concepție doctrinară occidentală și unele teorii ale artei militare sovietice. Prin urmare, formele luptei armate în mare măsură au același conținut, obținând o deosebire doar în ceea ce privește fizionomia acțiunilor militare. În contextul fenomenelor politic-militare din Ucraina produse recent se manifestă noi tendințe privind desfășurarea luptei armate. În aceste condiții, datorită mutațiilor privind ducerea acțiunilor militare demonstrează că arta militară traversează o serie de transformări prin introducerea unor noi concepte. Totodată, în baza unei analize comparative a doctrinelor ruse și

occidentale, ne oferă posibilitatea de a formula un set de direcții strategice aplicabile contextului din Republica Moldova.

Fizionomia acțiunilor militare: aspecte teoretico-conceptuale

Analiza conflictelor militare recente ne impune a examina fizionomia acțiunilor militare din diferite puncte de vedere, elaborarea încă din timp de pace a unor planuri viabile privind structura organizatorică, pregătirea, dotarea și utilizarea eficientă a trupelor pe câmpul de luptă. Astfel, în scopul racordării la rigorile impuse, este necesară optimizarea structurii organizatorice concepută pe timp de pace, în care trupele constituie o forță pregătită în vederea ducerii acțiunilor decisive în diferite forme de acțiuni militare. Considerăm că, din punct de vedere teoretic, un interes deosebit în ultimii ani a fost înregistrat pentru mutațiile ducerii acțiunilor militare pe o bază aplicativ-științifică conform legilor și principiilor luptei armate, actualizate în conformitate cu evoluția câmpului de luptă modern. Studiul conflictelor militare recente evidențiază necesitatea revizuirii fizionomiei ducerii luptei armate în funcție de forma acțiunilor de luptă. Astfel, arta militară reprezintă forma de organizare și conducere a luptei în conformitate cu anumite principii, norme și reguli elaborate pe baza experienței acțiunilor militare. Prin urmare, ea cuprinde atât principiile, metodele, procedeele şi regulile pregătirii şi ducerii acțiunilor militare, cât şi calitățile personale necesare comandanților şi trupelor pentru a obține succesul în luptă"[1,p.47].

Examenul empiric al campaniei din Ucraina ilustrează tensiunile dintre tradiție și adaptare: atacurile reciproce masive și operațiile de penetrare strategică au coexistat cu practici de dispersie, utilizare intensivă a dronelor și a inteligenței de proximitate, precum și cu forme noi de cooperare interarme. Efectele acestor practici arată că, deși formele și procedeele tactice se pot păstra la un nivel formal (ordine de marș, baza de foc, folosirea manevrei) modul de realizare al acestor procedee (tempoul, descompunerea deciziei, modul de sincronizare a focului cu manevra) s-a modificat radical. În termeni operaționali, acțiunea care anterior era concepută pe baza unui orizont de timp de ore se desfășoară acum pe ferestre de minute; capacitatea de a „detecta-decide-executa-disloca" rapid, devine criteriul-prim al eficienței tactice.

În același timp, studiul comparativ la nivel tactic confirmă o constatare esențială: formele și procedeele de acțiuni ale trupelor în mare măsură sunt aceleași, dar eficacitatea lor derivă din modul în care sunt implementate în matricea contemporană de factori precum informatizarea deciziei, mobilitatea logistică și calitatea conducerii la eșalonul inferior.

Lecțiile învățate în războiul declanșat de către Federația Rusă împotriva Ucrainei

Războiul declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei pe 24 februarie 2022 a generat un set amplu de observații operaționale care permit extragerea unor lecții cu

relevanță directă pentru teoria și practica conducerii acțiunilor tactice. Din perspectiva fizionomiei luptei, aceste lecții se concentrează asupra capacității de evaluare prealabilă, structurilor de forță, logisticii și interacțiunii dintre resurse materiale și factorul uman. Aceste dimensiuni au fost sintetizate din observațiile cercetătorilor Jack Watling și Nick Reynolds, oferind nu doar o listă a problemelor înregistrate, ci și interpretări cauzale, bazate pe documentarea descriptivă și pe analize comparative publicate de institute de cercetare recunoscute[10].

Estimările preliminare pregătite înainte de invazie au arătat o insuficientă apreciere a capacității de reziliență ucraineană, precum și o subestimare a modului în care caracteristicile geografice (rețea rutieră, relief, infrastructură urbană) influențează mobilitatea, protecția și constrângerile logistice. Experții Eliot A. Cohen și Phillips O'Brien sunt de părerea că această eroare analitică, care este mai degrabă o combinație de bias politic și eșec de inteligență operațională, a determinat planificări care nu au corespuns realității tactice la nivelul frontului[3].

Totodată, au fost observate concentrații de efective și echipamente destinate pentru operații de mare amploare, dar neadecvate la cerințele factorului geografic și la dinamica unui conflict care cere mobilitate, autonomie tactică și capabilități ISR organice. Întrebuințarea trupelor eterogene (ex.: grupări blindate masive fără capacități de susținere flexibilă din partea trupelor de infanterie) a redus eficacitatea manevrei și a crescut vulnerabilitatea contra forțelor adaptabile[10].

Prin urmare, concentrarea greșită a grupărilor de forțe pe direcția efortului care erau îndreptate spre direcții strategice politice sau simbolice, în detrimentul focalizării asupra eforturilor operațional-logistice necesare pentru susținerea unei campanii prelungite. Această disproporție în alocarea resurselor a favorizat epuizarea materială și a compromis continuitatea acțiunilor ofensive. Cercetătoarea Grace Mappes subliniază faptul că succesul în conflictele moderne nu este determinat exclusiv de masa forțelor, ci de o calibrare corectă a resurselor în timp [5].

În această ordine de idei se integrează și opiniile cercetătorilor Jack Watling și Nick Reynolds care au evidențiat lacune în antrenament, coordonare interarme și disciplină de luptă, manifestate în erori tactice repetate (gestionarea marșului, reacție la contact, menținerea coeziunii sub foc). Aceste deficiențe au redus valoarea luptătoare a elementelor tactice și au agravat costurile materiale și umane ale operațiilor[10].

Marșurile executate pe rute previzibile, fără respectarea elementelor de siguranță a coloanelor și fără disciplină în ceea ce privește camuflajul și emisii electromagnetice (EMCON), au crescut expunerea la ambuscade, la atacuri cu drone și la acțiuni de contrabaterie, după cum afirmă experții militari Jack Watling și Nick Reynolds. Pierderile în marș au ilustrat importanța procedurilor riguroase de securitate rutieră, a recunoașterii prealabile și a dispersiei inteligente[10].

În ce privește planificarea logistică, la momentul invaziei în etapa inițială a fost insuficientă: cerințele de consum (combustibil, muniții), structura stocurilor și

capacitățile de mentenanță nu au fost pregătite pentru o campanie prelungită, ceea ce a determinat blocaje operaționale frecvente. Aceste constatări au fost documentate riguros în studiile RAND și CNA, care subliniază că lipsa adaptării logistice reprezintă una dintre cauzele principale ale eșecurilor inițiale[6].

Grupările tactice preponderent centrate pe blindate, neînsoțite de suficiente forțe de infanterie mecanizată sau de infanterie, au manifestat o putere de foc aparentă, dar limitată prin manevrabilitate slabă și capacitate de consolidare a teritoriului cucerit. Dezechilibrul organizațional în formatul „multe vehicule blindate, puțină infanterie" a redus capacitatea de a ocupa, de a patrula și de a controla populația sau infrastructura locală, transformând unele succese cinetice în pierderi strategice[10].

Lecții privind planificarea și ducerea acțiunilor militare de către armata ucraineană

În ce privește studiul acțiunilor la nivel tactic au fost utilizate cele mai diverse metode și procedee în vederea pregătirii și conducerii acțiunilor militare. Astfel, forțele ucrainene au aplicat o combinare de tehnici convenționale și neconvenționale: de la fortificare dinamică și apărări urbane, la utilizarea extensivă a vehiculelor aeriene fără pilot și a loviturilor de artilerie de precizie pentru „targeting on the move". Această combinație a permis, pe suprafețe extinse, stoparea sau îngreunarea avansării agresorului, dar și expunerea la limitări operaționale care au împiedicat o tranziție uniformă către contraofensive definitive[2].

Prin urmare, acțiunile de luptă defensive au fost atinse parțial, reușind doar să respingă ofensiva forțelor inamicului și să-i producă pierderi. Totodată, insuccesul și pierderea parțială a teritoriului nu a permis să apere în totalitate integritatea teritoriului țării și să creeze condiții favorabile pentru trecerea la acțiuni ofensive. Cauzele sunt multiple: resurse limitate, epuizare logistică și dificultăți în generarea forței de manevră necesare pentru exploatare după o apărare reușită[10].

Apărarea localităților a constituit un element central al strategiei defensive ucrainene: utilizarea terenului, fortificațiile *ad-hoc* și tacticile de luptă în medii construite au sporit costul atacurilor pentru agresor și au permis menținerea nodurilor critice. Deci, luptele în localitate au impus costuri umane și materiale foarte ridicate și au complicat planificarea contraofensivelor prin fragmentarea axelor de manevră. Totodată, este important că succesul în localități depinde de capacitatea de a menține lanțuri logistice și de a face față atacurilor aeriene și cu sisteme aeriene fără pilot (Unmanned Aircraft System - UAS) [11].

Deficitul relativ de aviație organică și de sisteme AA cu rază medie s-a dovedit o limitare structurală pentru operațiile defensive, mai ales în fața campaniilor de lovituri cu rachete și a armelor cu înaltă precizie. Deci, operațiile defensive s-au bazat pe o combinație de sisteme de apărare în straturi, contramăsuri electronice, proceduri pasive (camuflaj, fumări, disimulare) și atacuri la depozitele și nodurile logistice ad-

versare pentru a degrada capacitatea de susținere a atacului. Eficiența acestor măsuri a variat în funcție de accesul la sisteme occidentale (HIMARS, sisteme AD) și de capacitatea de integrare a informațiilor ISR[8].

Un alt element important în cadrul acțiunilor militare îi revine dispersării forțelor, care reprezintă o practică utilă pentru reducerea vulnerabilității la atacurile care a devenit, în anumite sectoare, rezultând în capabilități defensive fragmentate și imposibilitatea de a genera masă de manevră pentru contraatac. Echilibrul între dispersie (supraviețuire) și concentrarea forței (efect ofensiv) rămâne o problematică cheie: soluția operațională constă în abilitatea de a reconstitui temporar masa de foc și manevră la momentul oportun [11].

Un element definitoriu al tacticii ucrainene moderne este combinarea UAS pentru detectare/țintire cu rachete antitanc ghidate și foc de artilerie pentru a lovi ținte în mișcare, devenită o practică care comprimă „kill chain"-ul și maximizează efectul letal pe ținte de valoare[9]. Suntem de părerea că sinergia respectivă a redus libertatea de manevră a coloanelor adverse și a impus reguli noi de siguranță a deplasărilor.

Deși s-au înregistrat progrese notabile în interoperabilitatea dintre infanterie, artilerie și UAS, în anumite operații coordonarea nu a atins nivelul optim, rezultând eșecuri tactice. Problemele persistente includ timpul de reacție între detectare și lovire în spații cu comunicații degradate, precum și limitările în distribuția capabilităților de sprijin la nivelul subunităților [11].

Concluzii

Analiza luptei armate contemporane ne demonstrează că noile tehnologii au produs în cadrul nivelului tactic schimbări esențiale asupra fizionomiei luptei armate. Astfel, investigația științifică trebuie să înceapă de la recunoașterea în totalitate a științei militare care se integrează în contextul actual al luptei armate prin legile și principiile sale, indiferent de natura, amploarea și evoluția câmpului de luptă. Acest conflict a depășit granițele confruntării convenționale, combinând logica războiului simetric între armate de stat cu instrumentarul specific războiului hibrid, informațional și cognitiv. Astfel, câmpul de luptă modern nu mai poate fi interpretat ca un spațiu exclusiv cinetic, ci ca un sistem operațional multi-domeniu, unde interacțiunea dintre spațiu, timp, senzori, letalitate, protecție și rețelele de comandă și control (C2) definește rezultatul confruntării.

Noile condiții în care se prevede desfășurarea acțiunilor militare ne obligă la reconsiderarea continuă a viziunii asupra perfecționării tacticii care intervine ca un proces obiectiv, determinând condițiile complexe în care se desfășoară lupta armată. Totodată, învățămintele războiului ruso-ucrainean ne demonstrează că misiunile de nivel tactic nu pot fi aceleași, deoarece în fiecare situație se impune a acționa creativ, utilizând stratageme și acțiuni privind inducerea în eroare a adversarului. Astfel, în ceea ce privește lărgirea noilor tendințe a obiectului de preocupare a tacticii,

observăm că aceasta, s-a apropiat de nivelul strategic dar nu se distanțează. În cazul subunităților, unităților și marilor unități tactice a căror funcție constă în a duce direct lupta elementelor subordonate și în același timp la nivelul comenzii de a interveni direct în acțiune, cu forțele și mijloacele avute la dispoziția comandantului. Prin urmare, modalitățile de realizare a scopului acțiunilor de luptă, constă în ducerea nemijlocită a luptei, nimicirea inamicului și menținerea (cucerirea) unei suprafețe de teren, prin angajarea directă în acțiune. Modalitățile de realizare menționate, de fapt sunt caracteristica fundamentală a acțiunilor de luptă de tip tactic în contextul actual al câmpului de luptă.

Războiul ruso-ucrainean constituie un moment de cotitură în evoluția gândirii militare și a doctrinei militare contemporane, demonstrând o schimbare profundă de paradigmă în modul în care este concepută și aplicată arta războiului. Acest conflict a depășit granițele confruntării convenționale, combinând logica războiului simetric între armate de stat cu instrumentarul specific războiului hibrid, informațional și cognitiv.

Referințe bibliografice:

1. AGUD I. Lexicon Militar. Chișinău: Saca, 1994. 364 p. ISBN 5-86892-110-0.
2. BAILEY R., HIRD K., WOLKOV N., STEPANENKO K., KAGAN F. Russian Offensive Campaign Assessment, December 14, 2023. https://understandingwar.org/wp-content/uploads/2025/04/Russian20Offensive20Campaign20Assessment20December20142C202023.pdf. (accesat la: 11.10.2025).
3. COHEN E., O'BRIEN P. The Russia-Ukraine War: A Study in Analytic Failure. September 24, 2024. https://www.csis.org/analysis/russia-ukraine-war-study-analytic-failure. (accesat la: 10.10.2025).
4. HUNDER M., SIEBOLD S., AUSLOOS M. Enter the kill zone: Ukraine's drone-infested front slows Russian advance. July 2025. https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/enter-kill-zone-ukraines-drone-infested-front-slows-russian-advance-2025-07-17/. (accesat la: 12.10.2025)
5. MAPPES G. Russia Has Failed to Break Ukraine. February 24, 2025. https://understandingwar.org/research/russia-ukraine/russia-has-failed-to-break-ukraine-2/. (accesat la: 10.10.2025).
6. MARTIN B., BARNETT D., MCCARTHY D. Russian logistics and sustainment failures in the Ukraine conflict: status as of January 1, 2023. 2023. https://apps.dtic.mil/sti/html/trecms/AD1205471/. (accesat la: 10.10.2025).
7. SCHWARTZ P., FINK A., WALLER J., KOFMAN M., LENOX B., CHES-

NUT M. Russian Military Logistics in the Ukraine War Recent Reforms and Wartime Operations. https://www.cna.org/reports/2023/10/Russian-Military-Logistics-in-the-Ukraine-War.pdf. (accesat la: 10.10.2025).
8. SLUSHER M. Lessons from the Ukraine Conflict Modern Warfare in the Age of Autonomy, Information, and Resilience. May 2025. https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2025-05/250501_Slusher_Ukraine_Conflict.pdf?VersionId=01UUwSkCxsWGAU5vOtwYQHmtq3F1.XKM. (accesat la: 12.10.2025).
9. The Russia-Ukraine Drone War: Innovation on the Frontlines and Beyond. https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2025-05/250529_Allen_Drone_War.pdf?VersionId=mpZb8badsHWwfqldxiBabCrVHpWHokfx. (accesat la: 12.10.2025).
10. WATLING J., REYNOLDS N. Meatgrinder: Russian Tactics in the Second Year of Its Invasion of Ukraine 19 May 2023, https://static.rusi.org/403-SR-Russian-Tactics-web-final.pdf. (accesat la: 10.10.2025).
11. WATLING J., DANYLYUK O., REYNOLDS N. Special report. Preliminary Lessons from Ukraine's Offensive Operations, 2022–23. https://static.rusi.org/lessons-learned-ukraine-offensive-2022-23.pdf. (accesat la: 11.10.2025).